

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 10 Augustus 1913. N°. 1855.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag's namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonneementen worden aangegrepen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.30. Aanvragen en vermelding van Hefdagaven f —.12 per regel.

„Die ons deze ziele gemaakt heeft“.

Toen zwoer de koning Zedekia aan Jeremia in het verborgen, zeggende: Zoo waarachtig als de HEERE leeft, die ons deze ziele gemaakt heeft, indien ik u zal doodden, of indien ik u zal overgeven in de hand dezer mannen, die uwe ziel zoeken. Jeremia 38: 16.

Een kind, dat pas ontlikt, spreekt van zichzelf zelden met ik, maar pleegt, als het zichzelf bedoelt, den derden naamval te gebruiken, en er dan zijn eigen naam bij te noemen. Is het een meisje, en heet 't kind Anna, dan zal 't, zoo 't misdeed, tot moeder zeggen: „Moeder, Anne zal 't niet weer doen“. En eerst als 't drie, vier jaar verder is, zal 't zeggen: „Moeder, ik zal 't niet weer doen“.

Dit hangt samen met de nog lagere ontwikkeling van het kind. Bij laag staande negervolken doet zich hetzelfde verschijnsel nog op veel ouder leeftijd voor. En bij een enkele ook onder ons keert met de kindsheid van den ouden dag gelijke manier van spreken soms terug.

Het schort dan daaraan, dat de vereenzelving van ons ik met ons wesen niet helder genoeg werkt, of althans te wenschen overlaat. Maar afgezien hiervan kan soortgelijke onderscheiding tusschen ons ik en ons wesen ook uit bijzonderen hoofde zich aan ons opdringen, en opzettelijk door ons gemaakt worden. Wat koning Zedekia tot den profeet Jeremia sprak, geeft er een voorbeeld van. Men stond Jeremia naar het leven. Wel was hij uit den modderkuil door Ebed-melech weer opgetrokken, maar al wat in Jeruzalem onder de priesters en onder de hoogere ambtenaren den toon aangaf, liet het op Jeremia's dood toe. En in dat bange oogenblik ontbood Zedekia hem bij zich, en zei tot hem, „in het verborgen“: „Zoo waarachtig als de HEERE leeft, die ons deze ziele gemaakt heeft, ik zal u niet overgeven in de hand van deze mannen, die uwe ziel zoeken“.

De koning onderscheidt alsoo niet enkel tusschen zijn eigen ik en zijn ziel, maar doet 'telfde voor Jeremia. Samen weten koning en profeet, dat ze elk een ziel hebben. Zoo onderscheidt dan Zedekia tusschen hun beider ik en hun beider ziel, en komt door die onderscheiding tot de belijdenis, dat zij 't niet selve zijn, maar dat 't Jehovah is, die hun beider ziel gemaakt heeft. Reden waarom Zedekia zich wel wachten zal om Jeremia's leven te na te komen. Jeremia's leven, Jeremia's ziel, Jeremia's wesen als mensch is een schepping Gods. En het is op dien grond dat Zedekia voelt, hoe hem sparen en eerbied past bij een ziel die God gemaakt heeft.

Het is het vlak tegenovergestelde besef van wat de zelfmoordenaar de hand aan zijn eigen leven doet slaan. Bij den zelfmoordenaar overheerscht de gedachte: ik en mijn wesen zijn één, en over mijn wesen, over mijn ziel, over mijn leven heb ik alleen zelf te zeggen. Alsoo een ontstelen van zijn ziel aan zijn God, aan wien alleen, omdat Hij onze ziel gemaakt heeft, met Goddelijk-koninklijke oppermacht de beschikking over onze ziel en over ons leven toekomt.

Toch is hier, in veel dieperen zin zelfs, nog met een anderen, en wel met den geestelijken zelfmoordenaar te rekenen.

De zonde brengt over 's menschen ziel den dood. De zonde van den eersten mensch was het slaan van de hand aan het leven van heel ons menschelek geslacht, slechts bier van den zelfmoord door pistoolschot of strop onderscheiden, dat wie zich aan zijn eigen leven vergriipt, zich vernietigen wil, terwijl Adam, als de geestelijke zelfmoordenaar van heel ons geslacht, zich aan Gods oppermacht wilde onttrekken, om zelf als God te zijn. Satan blies het hem zoo in.

Maar al moet dit verschil erkend, in den grond blijft het één. Ook wie in wanhoop zich verdrinken wil, welget zich te voegen in het lot dat God over hem gehengt. Bij geestelijken of bij lichamelijken zelfmoord, het komt er altoos op neer, dat 't creatuur weigert voor God te zwichten en nu de beschikking over zichzelf in eigen hand neemt. En daartegenin gaat nu in beide gevallen altoos weer dezelfde belijdenis, dat we niet aan ons zelf toebehooren, maar dat 't Jehovah is, die ons deze ziele gemaakt heeft. En dit, en dit alleen, is en blijft altoos het door niets opzij te zetten motief, waarom we deze onze ziel niet vergifigen mogen door zonde, en niet met

gif van 't leven mogen berooven. Onze ziel is niet van ons, maar ze is een kunstwerk Gods, waarvan wij hebben af te blijven. Geheimzinnig blijft hierbij altoos ons ik, als iets dat we zelf in onze gedachten niet van onszelf kunnen losmaken, en dat toch elken avond in den slaap ondergaat, om eerst in den morgen met klare bewustheid terug te keeren. Maar al zijn we voor onszelf weg, als ons ik in slaap bezwijmt, — zóó niet leeft ons ik weer op, of we voelen zeer goed het onderscheid, dat tusschen dat ons ik en ons wesen bestaat. Immers, over ons zielewezen kunnen we nadenken, we kunnen onze ziel als voor ons stellen, we kunnen ons oog hebben voor de wonde die aan ons ziele gelagen is, we kunnen onze ziel als een kranke verplegen, onze ziel kan als een wesen voor ons worden, dat door God aan onze ziele toevertrouwd.

Zelfs glijdt ongemerkt deze onderscheiding tusschen ons ik en onze ziel in ons heilig kindsbesef na het ons bewust worden van onze wedergeboorte.

In Romeinen VII laat de apostel dit zoo klaarlijk uitkomen.

Er is dan tweemaal in ons, ons ik zoals 't in Christus is ingelijfd, en daarom roemend in een zelfbesef, „als had ik nooit zonde gedaan, ja, als had ik het al volbracht, wat Christus voor mij volbracht heeft“. Ken ik dat heilig is geworden. Niet ten deele, maar geheel. Geen spet of smet van zonde meer tusschen ons en den heiligen God, en daarom onze persoon in het lichaam zijner heiligen ingelijfd.

Maar daartegenover staat dan de toevende realiteit, die straks, bij het sterven, wel evenzoo in het heilige zal lagena, maar nu ook toef, en het nog niet kan. Soms zelfs nog terugals kent.

Ook die in de genezing wel opgenomen, maar op verre na nog niet genezen ziel, is dan onze ziel. Een ziel waarmee we onafschiedelijk verbonden zijn, en waarvan we ook in dit opzicht te belijden hebben: Het is de HEERE die ons deze ziel gemaakt heeft, en wij zijn het die deze onze ziel hebben bedorven.

Dan schuilt ons ik in Jezus, en ziet op deze onze ziel neder, steeds met de zelfaanklacht, dat wij 't zijn, die onze ons door God toevertrouwd ziel vergiftigd en gewond hebben. Hoemere dan ons ik zich in Jezus verdiept, hoe angstiger dan de toelag in ons zal worden, om deze onze ziel te reinigen, te zuiveren, haar de wonden te betten, en alle schadelijke atmosfeer verre van haar te houden. En dit nu gelukt u te beter, hoemere ge er in slaagt om uw ziel van u zelf te onderscheiden, en het bij dagen noch bij nachten deze u toevertrouwd ziel aan de zoo hoog noodige ziele te doen ontbreken.

Scheiding tusschen uw ik en uw ziel mag het niet worden. Dan toch zoudt ge aan het bedenkelijkste bloot staan, maar de onderscheiding mag hier niet uitblijven.

Just zoals we in en door onze zonden deze onze ziel verdorven hebben, moet in wie kind van God werd, onze ziel ons als een kranke die om de verpleging der liefdevraag, toespreken.

DR. A. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen: van N. N. te Heteren f 5.

DR. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter. Kootwijk.

Mit de Perg.

In de Zuidere Kerkhede kwam dier dag een brief voor van Dr. Merklijn over de Ludische beweging, dien wij hier laten volgen:

Magelang, 2 juni '13.

Amice,

Deze week las ik een stukje in een der Indische dagbladen, dat overgenomen was uit het blad van Boedi Oetama, waarin een korte opsomming gegeven werd van de bewegingen, die er de laatste 4 à 5 jaar in onze Archipel zijn naar te nemen en dat belangrijk is, om er uit te leeren, hoe de Inlander die bewegingen beschouwt. Ik wil er een klein stukje voor u van over schrijven.

In de eerste plaats, zoo schrijft het blad, is er de beweging van Zendingen, die zich ten doel stelt, met meer energie dan de vorige jaren, den Christelijken godsdienst bij de inlandische bevolking ingang te doen vinden. Vroeger bepaalde zich de bemoeienis der Zending slechts tot aanrakingen met de inlandische bevolking; later, toen het gebelken was, dat die gewone aanrakingen geen tastbare resultaten gaven, voerde men de actie door overgegaan op te richten, daarna is men er toe overgegaan, tenselnde zonder moeilijkheden en veel onkosten het volk te naderen, Zendingsscholen op te richten. Deze scholen worden met ruime regerings-subsidie bekostigd.

2. De maonieke beweging, waarbij vrijmetelaren zich inspannen, om de Zending gehaat te

maken bij de inlandische bevolking; eenige scholen werden door deze opgericht.

3. De beweging van Boedi-Oetama, waarvan de leden, er naar streven, het nationaalheidsgevoel bij het Javaansche volk te ontwikkelen; reden waarom niet-Javaansche leden streng worden geweerd. Wel zijn er hier en daar verzeeken ingekomen, om de vereeniging open te stellen voor niet-Javanen, maar verachtmakingen ten spijt, wordt het oorspronkelijk plan met kracht gehandhaafd. Tot op het oogenblik telt de vereeniging meerendeels slechts priaji's onder haar leden; leden van andere standen zijn er haast niet. Van verschillende zijden maakt men daarom de opmerking, dat Boedi Oetama zal metamorphoseeren tot een zuiveren priajibond. Door Boedi-Oetama zijn verschillende scholen opgericht. Verder wordt het volks onderwijs zoo mogelijk ter hand genomen. De werksaamheden op commercieel gebied hebben geen resultaten afgeworpen.

4. De Sarekat Islam-beweging. Het is de grootste van alle bewegingen door inlanders begeenen. In een ongelukkig korten tijd heeft de beweging zich verspreid door geheel Java. Zulks is mogelijk, omdat de godsdienst als fundament wordt gebouwd. Het doel is, om de plichten van den Islam met ijver te beoefenen. De leden moeten Moslim zijn. Naast den godsdienst wordt ook gestreefd naar opheffing van den handel der Javanen. Het laatste schijnt te gelukken, daar in het bestuur vele rijke inlandische groot-handelaars als lid zitten, terwijl enkele ontwikkelde inlanders de leiding in handen hebben genomen. Op het verzoek om erkenning is door de Regering nog niet beschikt.

Tot sover heb ik dat stukje voor u overgeschreven, en u te laten zien, hoe de bewegingen zich in het bewustzijn van den Inlander afspeelen. De schrijver van dat stukje heeft er blijkbaar naar gestreefd, om de bewegingen zoo onpartijdig mogelijk in het kort te schetsen. Hij onthoudt zich van critiek en bedoelt alleen maar een verslag te geven van de bestaande bewegingen. Maar zoo beschouwd vind ik het vooral de moeite waard, om te lezen wat de Inlander zegt van de maonieke beweging en zoo kalmjes weg meedeelt, dat vrijmetelaren zich inspannen, om de Zending gehaat te maken. Het lijkt me, dat mannen als van Deventer c.s., als ze zoo iets lezen, wel iets bij zich zullen voelen weghalen. Deze mannen toch willen zoo graag doen gelooven, dat de Inlander geheel uit eigen beweging zich tegen de tegenwoordige Zendingsscholen zou verzetten en werpen de beschuldiging ver weg, alsof van hun zijde de Inlander tegen de Zending zou opgestoot worden; en die daar komt een ontwikkelde Inlander, iemand die het wett, wat er alzo gebeurt in de inlandische wereld, met kalme zekerheid zegt, dat door vrijmetelaren de Zending bij den Inlander gehaat wordt gemaakt en dat die vrijmetelaren zich daartoe zelfs inspannen; en het is bepaald pijnlijk voor die opstokers van de inlandische bevolking, dat hun geheime werken, hun verborgen opheffen zoo in het daglicht worden geplaatst.

Met belangstelling zult ge ook wel lezen, wat de Inlander schreef over de Sarekat-Islam-beweging. Ja, die Sarekat-Islam-beweging houdt in Indië veler gedachten bezig. Vele Europeanen en Chinezen zijn met angst en vrees vervuld en vooral zij, die wat het binnenland inwoners en doorgeen militaire bescherming kunnen worden, hebben angstige overleggingen. Er zijn nog nooit zoveel revolvers verkocht als tegenwoordig, die de Europeanen van het binnenland zich aanschaffen, om op mogelijk opstand der Javanen voorbereid te zijn.

Ook in Zendingsscholen zien we met enige waarmoeheid deze beweging aan, omdat het zoo schijnt, dat door deze beweging weer tal van sleuws bolwerken worden opgeworpen tegen de komst van Gods Koninkrijk op Java. Deze Sarekat-Islam-beweging is een vereeniging, die opgericht werd in Solo, onder den naam van Sarekat Dagang Islam, hetgeen betekent: Mohammedaansche Handelsvereeniging, met de bedoeling om den handel, die nu bijna uitsluitend in handen der Chinezen is, over te brengen bij den Javanen; dat het woord Islam in den naam der vereeniging voorkomt, was alleen om den kleinen man, voor wie deze vereeniging voornamelijk bestemd is, te lokken. Het lag in den aard der vereeniging, dat ze zich keerde tegen de Chinezen; in enkele plaatsen richtte deze vereeniging toek's op en begon op handelsgebied met de Chinezen te concurreeren. Maar langzamerhand is dat handelsdoelende op den achtergrond geraakt en het godsdienstige element op den voorgrond; naarmate de vereeniging zich uitbreidde, bleek steeds meer de godsdienst het een en het al te zijn, zoodat men nu in de bladen kan lezen en ook in Magelang kan zien, dat de Moskee op Vrijdag voller is dan ooit. Hier en daar gaat men nieuwe Moskeeën bouwen en overal is een verhoogd Mohammedaansch godsdienstig leven.

In de kampongs te Magelang spreekt men tot elkaar over den Heiligen oorlog, dat is de oorlog dien de Mohammedanen naar de voorschriften van Mohammed tegen andersdenkenden moeten voeren om ze tot onderwerping aan Mohammed te brengen. Hier in Magelang telt de afdeling van Sarekat-Islam reeds meer dan 3000 leden en elken dag komt er toelagen Javanen aan voorbijtrekken, die in een der bijgebouwen van de Moskee hun gelden gaan storten als entreegeld, om tot de vereeniging toegelaten te worden. In dat bijgebouw moeten ze als dan onder eede tal van beloften afleggen, waarvan enkele geheim gehouden worden, en waaronder ook behoort de belofte, om de plichten van den Islam met ijver te beoefenen. Wie niet als lid toetreedt, wordt met wanstouwen aangezien en tal van Javanen zijn uit vrees of door dwang lid van deze vereeniging geworden.

Deze vereeniging heeft rechtspersoonlijkheid aangevraagd bij de Regering, doch deze heeft de vereeniging nog niet ontvangen. De Regering wil eerst zien, wat de betekenis van de vereeniging is en heeft aan het hoofdbestuur enkele wenken gegeven, die op de organisatie betrekking hebben; deze wenken worden echter geheel in den wind geslagen. De vereeniging gaat haar eigen gang en voort zich weinig aan naderingen, die van hooger hand worden gegeven. 't Is voor de Regering een moeilijk geval. Het hoofdbestuur zegt, dat de hoofddoelstelling is, om het Javaansche volk op handelsgebied op te heffen en dat ze haar uiterste best doet, om die betekenis der vereeniging aan het volk duidelijk te maken, maar de meeste leden hebben maling aan den handel en beschouwen den godsdienst als het voornamste; en in de praktijk doet de heele Sarekat-Islam-beweging zich voor als een verlevendiging van den Mohammedaanschen godsdienst.

Als zoodanig is ze een gevaar voor het Nederlandsch gezag, maar bovenal werpt ze struikelblokken op voor den arbeid der Zending. De deuren die

een weinig openstaan voor het Evangelie schijnen dicht te gaan, de moeilijkheden vermenigvuldigen zich vooral op een nieuw arbeidsveld, waar nog geen Christenen zijn. Duister schijnt de toekomst voor dien arbeid te rullen zijn. Telkens schijnt ik van schijns, omdat wij menschen vaak zoo kortzichtig zijn en omdat datgene, wat tegen de uitbreiding van Gods Koninkrijk gericht schijnt, in werkelijkheid die komst vaak ten goede komt.

Met belangstelling zien we op Java dan ook, hoe dat gedeelte van de bevolking zich zal gaan gedragen, dat buiten deze Sarekat-Islam-beweging staat. Er zijn toch tal van Javanen, die een verlevendiging van den Islam ongaarne zien, die reeds te los van dien godsdienst zijn geworden dan dat ze zijn kwelende banden opnieuw zouden begeeren; deze Javanen begeeren zeker ook niet over te gaan tot het Christendom, maar indien deze Javanen door de Sarekat-Islam-beweging geprest worden tot meer Mohammedaansch godsdienstig leven, kunnen ze hun tegenwoordige houding niet langer handhaven; ze moeten of met die beweging meegaan of er zich tegen verzetten; en in het laatste geval kan er hoop bestaan, dat ze ontwaakliker zullen worden voor de verkondiging van het Evangelie. De leiding der volkeren is gelukkig in Gods hand; onze taak is slechts om tegen hoop op hoop voort te blijven gaan met de prediking van het woord en met ons gebed, om de komst van Gods rijk ook op Java.

Met hartelijke groeten blijf ik als altijd, Uw Br. in Chr., A. MERKLIJN.

Officiële Berichten.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Zaamslag deelt mede, dat hij met het oog op de vele collectanten, aan de gemeente heeft bekend gemaakt, dat zij verzoekt wordt niet te geven aan hen, die niet voorzien zijn van een aanbeveling van den kerkeraad.

Namens den kerkeraad:

J. KOSTEN, scriba.

Zaamslag, 4 Aug. 1913.

Classis Brielle.

De kerkeraad der Geref. Kerk van Hellevootsluis bericht, dat de classe Brielle D.V. vergaderen zal te Hellevootsluis op Woensdag 3 Sept. e.k., gewonen tijd en plaats.

Punten voor het agendum worden ingewacht voor Dinsdag 19 Aug. a.s. bij den scriba, Molenstraat 90, Hellevootsluis.

Namens den Raad der Roepende Kerk:

A. KOLLAARD, praeses.

P. VAN HARTINGSVELDT, scriba.

Hellevootsluis, 5 Aug. 1913.

Kort verslag van de vergadering der classis Gouda, gehouden 5 Aug. 1913.

Art. 1. De praeses der roepende Kerk opent de vergadering op de gebruikelijke wijze.

Art. 2. Credentleefven nagelezen. Dr. O. van S. en Dr. J. van M. zijn wegens ziekte afwezig.

Art. 3. In het Moderamen nemen zitting Dr. Sap als praeses; Dr. van Hoven als scriba en Dr. Rolloos als assessor.

Art. 4. Notulen der vorige vergadering gearresteerd.

Art. 5. Dr. L. van G. rapporteert omtrent het aankopen van Griekse en Hebr. Testamenten. Tot aankoop voor classicaal gebruik wordt besloten.

Art. 6. Besloten wordt, dat voor vacature-diensten voortaan 1 pCt. van het traktement als honorarium zal gelden, met inbegrip der reiskosten.

Art. 7. Dr. A. van S. rapporteert omtrent betere traktementsregeling, opdat daar de draakkracht van iedere gemeente gehonoreerd wordt. Wegens het ontbreken van enkele gegevens, wordt nadere rapportering uitgesteld tot de volgende classis.

Art. 8. Voor het naden der boeken voor de Hulpbe, Studenten, Theol. School en Vrije Univ., het Provincie, Weeshuis en voor het nasien der acten van ontslag van Dr. van Dijk worden commissies benoemd.

Art. 9. Dr. D. van N. rapporteert over de respectieve bijdragen voor de class. Kas van Hulpbe. Kerken.

Art. 10. Op een verzoek der cl. Gorkum worden de kerken van Langerak en Noordeloos voor het komend trimester onder de vacature-diensten der eigen classis opgenomen.

Art. 11. Een verzoek der Partic. Synode van N.-Br. en Limburg, om het werk der Evang. te steunen, wordt met een aanbevelend woord der classis naar de kerken verwezen.

Art. 12. Een ingekomen stuk der classis Apeldoorn omtrent Dr. S., wordt voor kennisgeving aangenomen.

Art. 13. Eveneens voor kennisgeving aangenomen een ingekomen stuk der cl. Amersfoort omtrent Dr. den H.

Art. 14. De vacature-diensten worden als volgt geregeld: Oudewater: Halsena en Voigt; Zevenhuizen: Van Hoven, Olinga en Rolloos; Moordrecht: Dalhuijsen, Sap, Sadig, Wielenga; Langerak: Van Setten; Noordeloos: Andree.

Art. 15. Dr. Dalhuijsen brengt rapport uit over de gehouden kerkvisitatie.

Art. 16. In verband met een beswaarschrift aangaande een gemeentelijk te B. A., wordt eene commissie benoemd, bestaande uit Dr. Rolloos, Dr. Dalhuijsen en Ouderl. P. Ooms.

Art. 17. Dr. S. brengt rapport uit over de gehouden Partic. Synode.

Art. 18. Gunstig rapport wordt uitgebracht over het nasien der actestukken van Dr. van Dijk, beroepen pred. te Siedrecht.

Art. 19. Inzing der quota.

Art. 20. De aangewezen commissies brengen

rapport uit over de verschillende boeken, die alle in orde zijn bevonden.

Art. 21. In de plaats van Dr. van Dijk wordt bij acclamatie benoemd: Dr. Lingen voor art. 19; Dr. Voigt voor Hulpbe. Kerken binnen de classis; Dr. Wielenga voor collectie Weeshuis (Dr. Rolloos, secundus); Dr. Wielenga voor de samenwerking van de diaconieën in de classis Leiden, Woerden en Gouda. Dr. Sap voor de opleiding van Dienaren d. Woords.

Art. 22. Rondvraag art. 4: K. O. Haastrecht aangewezen voor 't consuletschap van Oudewater. Dr. Sap aangewezen om bij 't afscheid van Dr. van Dijk de classis te representeeren. De Kerk van Haastrecht vraagt en ontvangt advies inzake evangelisatie te Stolwijk; vooral huisbezoek wordt aanbevolen.

Art. 23. Roepende Kerk voor de volgende vergadering is Waddingsveen, Praeses Dr. van Setten.

Art. 24. Hartelijk afscheidwoord van den praeses tot Dr. van Dijk. De classe zingt Ps. v. D. Ps. 121: 4 tot. Zijn WelEerw. besluit de classis af te scheiden.

Art. 25. Lezing der korte notulen.

Art. 26. Sluiting.

Namens de classis
A. ROLLOOS.

Buitenland.

Duitschland. Bij het sterfbed van de Ev. Lutherische Kerk van Hamburg.

Dit is de titel van een geschrift van Paul Gebert, predikant bij de Immanuel Kerk te Hamburg-Reddel, waarin hij de handelingen der Decemberversameling van 1912 kritisch bespreekt, het stenografisch verslag dier Synode afkrift en ten slotte de acten die betrekking hebben op den kerkelijken strijd van Hamburg mededeelt. De kerkelijke strijd in den staat Hamburg liep over het formulier dat de predikanten der Ev. kerk moesten onderteekenen. Het meest op den voorgrond in diesen strijd kwamen de predikanten van Böcker en de hoogleraar Dr. Hünigsen, die aan de eene zijde mannen als de ultra-moderne predikant Heydorn wilden wesen en aan de andere zijde den vrede in de landskerk wilden herstellen. Het eerste hoopten zij te bereiken, door in het formulier het formeel en het materieel beginsel der Lutherische belijdenis, de autoriteit der Schrift en de rechtvaardigmaking door het geloof, vast te leggen, terwijl het tweede zou verkreng worden, door het formulier zoo in te kleeden, dat men het niet hard en scherp noemen kon. „Gode zij dank, nu hebben wij het“, zoo sprak van Böcker toen hij de laatste vergadering der commissie verliet, terwijl de burgemeester Dr. Schröder in de Synode sprak: „Volgens mijn vaste overtuiging zal door het nieuwe formulier de grond waarop de landskerk staat niet weggerukt en de pilaren die haar dragen niet omvergeworpen worden.“ Vele orthodoxe predikanten waren het met dit nieuwe formulier eens.

Men moet aannemen dat deze mannen ter goeder trouw waren, maar daarom verwondert men zich over de gelatenheid waarmee zij de houding, die de vrijzinnigen aannamen, verdroegen. In de commissie-vergaderingen kon men hooren dat loochenaars van de Godheid van Christus en van 's Heeren opstanding verklaarden dat zij het eens waren met een formulier waarin beide washeden beleiden werden. Daaruit kon men toch afziden, dat er iets aan dat formulier ontbrak, ja, dat het wezenlijke daarin niet gevonden werd. In de Synode was er dan ook geen sprake van dat de z.g. vrijzinnigen hunne heterodoxie verborgen. De predikant Rode sprak zelfs: „Wij zullen niet wijken... wanneer men thans (hij had de tegenstanders van de nieuwe formule op het oog) het liberalisme dood wil maken, dan zal men zien, dat wij op post staan“. Daarna sprak hij van de lichamelijke opstanding van Christus als van een „middelenuewch denkbeeld“, dat niets met den „in den geest levenden Christus“ te doen had. Zoo verpreekte hij het geloof der gemeente, doch niemand stond op om te betoogen dat het nieuwe formulier zoo niet bedoeld was. Daarbij werd door de geheele liberale pers van Duitschland een triumfkreet vernomen over hetgeen in Hamburg had plaats gehad, waardoor openlijk het gelijke recht der verschillende richtingen op kerkelijk gebied erkend wordt.

Daarentegen was men in het kamp van hen die aan Gods Woord vasthouden tegen het nieuwe formulier gekant. Een onderling Max Schlunckel sprak op de Synode uit dat hij de eenige was die op de vergadering der commissie zich tegen de nieuwe formule verklaard had en wel op grond van het feit, dat hij niet kon verantwoorden, dat de predikanten niet meer verplicht zouden zijn aan de belijdenis, die de reformatoren beleiden en geleerd hebben, te houden. Er wordt toch in het bevestigingsformulier niet gesproken van de apostolische geloofbelijdenis, de Augsburgische confesie en de groote heilseften als de Opstanding van Jezus Christus uit den doode. Deze diagen behoeven dus niet meer geleerd te worden, want ook de oudste tekening der belijdenisschriften zal voortaan slechts soover gelden als de nieuwe formule reikt. Zeer ver reikt deze formulier opzicht niet, want nadat de belijdenis als maatgevend is weggevallen, wordt het aan ieder vrij gelaten welke voorstelling hij zich maakt van een getrouwen dienaar der Evangelisch-